

Geen eigen klas? Minder werkdruk

Iedere leerkracht een eigen klas? Niet meer op de 60 scholen die werken met het Slim Fit-concept. Neem obs De Torenuil in IJsselstein. De drie groepen 5 krijgen les van een team leerkrachten en onderwijsassistenten of pabo-stagiaires. 'Mijn klas' is hier 'onze klas' geworden, en het resultaat is: meer handen, minder werkdruk.

Het onderwijsconcept Slim Fit is gebaseerd op een andere inzet van het onderwijspersoneel. Eén van de hoofdoelen is de werkdruk van leerkrachten te verminderen, wat wordt bereikt door gedifferentieerde teams, waarin leerkrachten samenwerken met stagiaires en onderwijsassistenten. 'Want waarom ervaren leerkrachten in Nederland zo'n hoge werkdruk?', vraagt Ed Booms, een van de projectleiders. Hij geeft zelf het antwoord: 'Omdat ze hier zoveel taken moeten doen waarvoor ze niet zijn opgeleid. Ze moeten bijvoorbeeld ook hun lokaal op orde houden, de planten water geven en excursies organiseren. Terwijl

---

'Iedereen levert meer kwaliteit'

---

een onderwijsassistent die dingen óók heel goed kan doen'.

Nog een factor: 'Leerkrachten moeten hier generalist zijn: ze moeten álle lessen aan hun klas geven, van rekenen tot muziek. Dat heeft ook effect op de ervaren werkdruk, want iedereen heeft sterke en minder sterke punten. Binnen een Slim Fit-team kan iedere leerkracht zich toeleggen op zijn kwaliteiten en werk delen: de een wordt taalexpert, de ander rekenspecialist. De ondersteuning wordt verleend door assistenten en stagiaires en het is zelfs mogelijk om informeel personeel in te zetten: pensionado's uit de wijk bijvoorbeeld, die ook weer een eigen expertise hebben. Onderwijs wordt teamwork, en dat leidt tot een professionele dialoog.'

'Samenwerken is leuker'

Booms, clusterdirecteur bij het schoolbestuur Robijn voor Regionaal Openbaar Basisonderwijs in IJsselstein en Nieuwegein, krijgt bijval van leerkrachten die inmiddels werken met Slim Fit. 'Samenwerken is veel leuker dan altijd alleen zijn in je eigen klas en al die ballen in de lucht houden', zeggen ze. 'We kijken nu met elkaar naar de kinderen, en we kunnen ieder onze lessen beter voorbe-

reiden, omdat een collega een andere les voor haar rekening neemt. Iedereen levert zo meer kwaliteit en we kunnen meer ingaan op niveauverschillen. En de kinderen gedijen beter!'

Deze reacties zijn te horen op de centrale Slim Fit-dag in Utrecht, in april, waar vertegenwoordigers zijn van de deelnemende scholen. Hier delen ze de opgedane kennis en ervaringen met elkaar. De ene school is verder of doet het anders dan de andere. Een matrix laat negen verschillende configuraties van Slim Fit zien: werken met horizontale of verticale units of clusters, geheel of gedeeltelijk groepsoverstijgend.

Geen bezuiniging

Het experiment Slim Fit wordt ondersteund vanuit de InnovatieImpuls Onderwijs, dat zoekt naar een manier om – met gelijkblijvende onderwijskwaliteit – in de toekomst lerarentekorten op te vangen, die door de vergrijzing al vanaf 2016 worden verwacht. Slim Fit is hiervoor geselecteerd. Op 60 scholen mag het concept verder worden ontwikkeld, terwijl de effecten wetenschappelijk worden onderzocht en vergeleken met een controlegroep van scholen die er niet mee werken.

'Voor grote en kleine scholen'

Het Slim Fit-concept (Slim staat voor: minder (werkdruk), en Fit staat voor: topvorm) is niet alleen geschikt voor grote scholen met parallelgroepen. Ook op kleine scholen wordt dit concept met veel succes ingezet. Hier werken de teams met verticale units, en juist daar ervaren de leerkrachten heel snel lastenverlichting. Zoals op obs De Driemaster in Sneek. 'Ik zag op dag één al dat dit beter werkt dan de combinatieklassen die we tot dan toe hadden', zegt één van de leerkrachten. [◀ Meer informatie over Slim Fit op www.innovatieimpulsonderwijs.nl.](http://www.innovatieimpulsonderwijs.nl)

Govind (11) aan het werk in 'de unit' van Wereldwijzer. 'Veel fijner dan een gewone klas'.

'Slim Fit gaf het laatste zetje'

Obs Wereldwijzer in Hoorn is een van de scholen die meedoet aan het experiment Slim Fit. Directeur Marietje de Jong-Varwijk zegt dat Slim Fit veel veranderd heeft in haar school: 'Leerkrachten kunnen nu werkzaamheden verdelen en dat geeft rust. Ze bespreken ook meer met elkaar. De kinderen waren er snel aan gewend en de ouders zijn positief.'

Wereldwijzer is een multi-culturele school met 147 leerlingen. 'Wij hebben te maken met enorme niveaoverschillen tussen de leerlingen. Onze leerkrachten werkten zich een slag in de rondte om elk kind het juiste onderwijs te bieden. Daarom bedachten we al in 2006 dat het anders moest. We kozen voor TOM, Teamonderwijs Op Maat. We werkten dus al in teams, maar Slim Fit bracht ons net dat laatste zetje om het concept nog krachtiger neer te zetten en door te ontwikkelen naar gedifferentieerde teams.'

De Jong zet soms ook 'informeel personeel' in: 'De opa van één van de kinderen, die vroeger technisch onderwijsassistent was, gaat een keer per jaar met groepjes kinderen slotwater onder de microscoop bekijken. Dat is een geweldige toegevoegde waarde, en het ontlast de leerkracht, die op die momenten weer andere kinderen instructie kan geven.'

Taalwerkplaats en ontdekwerkplaats

De 11-jarige Govind uit groep 8 is in elk geval enthousiast over de aanpak van Wereldwijzer. 'Ik vind de unit veel beter dan een gewone klas', zegt hij, en legt uit: 'Groep 6, 7 en 8 zitten nu bij elkaar, met de schuifdeuren open. Het lokaal van groep 7/8 is de taalwerkplaats en het lokaal van groep 6/7 is de ontdekwerkplaats. De taalwerkplaats is bedoeld voor stil werken, in de schrijfhoek, de leeshoek of de taalhoek. In de ontdekwerkplaats doen we proefjes en maken we werkstukken. Omdat we samen met groep 6 en 7 werken, kennen we die kinderen nu ook allemaal. Er is altijd een thema en daardoor leren we veel meer dingen. Dit is een héél leuke school en ik haal goeie cijfers!'

Landelijk projectleider Marius Berendse heeft het plan van Slim Fit in 2010 samen met Booms geschreven vanuit het gedachtegoed van TOM (Teamonderwijs Op Maat). Booms zegt nadrukkelijk dat het niet is bedoeld om een bezuiniging op het onderwijs te realiseren. 'Nee, scholen houden bij deze aanpak hetzelfde budget, maar ze krijgen de ruimte om soms te kiezen voor 1,5 onderwijsassistent in plaats van één leerkracht. Dat leidt uiteindelijk tot méér mensen voor de groep, meer steun voor de leerkracht. Maar het kan alleen als er met teams

wordt gewerkt, zodat er wel voor elk kind een bevoegde leerkracht beschikbaar is.' Volgens Booms doen de meeste scholen trouwens vooral mee omdat ze zoeken naar een innovatieve manier van onderwijs. 'Omdat ze voordelen zien in het werken met gedifferentieerde teams, en omdat ze constateren dat het klassikale onderwijs zijn beste tijd heeft gehad.' Booms en de deelnemende scholen verwachten dat de onderwijskwaliteit door Slim Fit zelfs zal verbeteren, terwijl de werkdruk voor de leerkrachten zal afnemen. 'Dat heeft wel wat tijd nodig.

Aanvankelijk neemt de werkdruk misschien wat toe, omdat leraren moeten wennen aan een nieuwe werkwijze en hun specialisme moeten ontwikkelen. Een kwaliteitsverbetering zie je niet in één jaar', zegt Booms. Dat klopt. Onlangs werden de uitkomsten van de eerste effectmeting, na één jaar, gepresenteerd. Er werd geen significante verbetering gesignaleerd, maar wel een positieve tendens op de onderdelen onderwijskwaliteit en arbeidsproductiviteit. Het project loopt vier jaar. <